

EL PARE JOSEP MASSOT I MUNTANER I LES PITIÜSES

PER FELIP CIRER

La primera visita que realitzà Josep Massot i Muntaner a Eivissa fou l'agost de 2001, quan Fanny Tur Riera, consellera de Cultura, Patrimoni i Medi Ambient del Consell d'Eivissa i Formentera i l'editor Miquel Costa pensaren que el presentador idoni d'un llibre sobre la Guerra Civil a les Pitiüses no podia ser altre que Massot i Muntaner. L'historiador Artur Parron Guasch havia guanyat el Premi d'Investigació Vuit d'Agost 2000 amb l'obra 'La Guerra Civil i el primer franquisme a Eivissa i Formentera', la presentació era una tasca delicada ja que l'autor del llibre es trobava a Puebla (Mèxic) realitzant estudis sobre l'exili republicà espanyol en aquell país i no podia assistir a l'acte.

La Guerra Civil és una de les matèries cabdals de l'extensa obra del pare Massot, tema en el qual s'inicià el 1972 amb la lectura del llibre de Georges Bernanos 'Els grans cementiris sota la lluna' i que li obrí les portes a tot un seguit d'obres sobre aquesta lluita fratricida, en l'escenari de les Balears i Pitiüses, principalment. Massot era un gran coneixedor dels principals protagonistes de la Guerra Civil a les Pitiüses: Alberto Bayo, Manuel Uribe y Arconovaldo Bonacorsi (el sinistre Conde Rossi), entre d'altres. En un dels freqüents viatges va voler conèixer la casa de la Cala de Sant Vicent d'Alexander Raoul Villain, l'assassí el 1914 del polític socialista francès Jean Jaurès; la mort del primer és un capítol encara no resolt del tot de la Guerra Civil a Eivissa. Massot és el curador de la «biblioteca oculta» de Montserrat, amb multitud de documents inèdits sobre la Guerra Civil, que fou iniciada amb la donació de la biblioteca de Francesc Cambó i que, gràcies al rigorós, insubornable i prolífic treball del custodi, s'ha vist notablement incrementada amb nombroses donacions. El 2006 va voler prologar el llibre de José Miguel L. Romero 'Els Morts. Les víctimes de la Guerra Civil a Eivissa i Formentera 1936-1945'. I encara, el 2016, aprofitant un dels múltiples viatges a Eivissa, pronuncïa una conferència amb el títol 'El Comte Rossi i Eivissa'.

Encara que aquesta fou la primera ocasió que visitava Eivissa, coneixia molt bé la realitat pitüesa ja que va tenir un tracte continu amb molts de personatges eivissencs. Sempre recordava que en el col·legi major on residí els primers anys d'estudiant universitari, coincidí i feren

El pare Josep Massot i Muntaner al monestir de Montserrat, acompanyant un grup d'eivissencs que l'agost de 2009 el visitaren al monestir.

bona amistat amb alguns eivissencs, entre ells, Abel Matutes Juan.

Alguns eivissencs tenguérem ocasió de conèixer en persona Massot i Muntaner en el V Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes celebrat a Andorra l'octubre de 1979. Massot era el secretari de l'Associació. L'aportació de Massot fou la ponència 'Marià Aguiló, col·lector de cançons populars'. Però la major contribució de Massot al Col·loqui

fou que al llarg de la seva comunicació alertà que els materials aplegats per Marian Aguiló eren inabastables per als investigadors; d'allí sorgí una petició de tots els assistents de recuperar els materials que s'havien cedit a l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya. Les gestions tenguéren èxit i els originals d'aquest immens fons documental foren dipositats el 1991 a la Biblioteca de l'Abadia de Montserrat i des d'aleshores en va tenir cura el pare

Massot. Un apartat ben destacat de l'Obra del Cançoner són els estudis que Baltasar Samper Marqués i Ramon Morey Antich realitzaren a les Pitiüses el 1928. Els volums de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya. Materials. Memòries de missions de recerca, han anat apareixent gràcies a la constància de Massot i Muntaner; aquí hem de comentar que el volum X publicat el 2000, presenta els materials folklòrics aplegats a les Pitiüses en-

SSOT ES

EL PASSAT DIUMENGE 24 ARRIBAVA LA NOTÍCIA DE LA MORT DE DOM JOSEP MASSOT I MUNTANER (RECORDEM QUE DOM ÉS EL TRACTAMENT QUE ES DONA ALS FRARES BENEDICTINS). TENIA 80 ANYS I MOLTES GANES DE CONTINUAR LA TASCA INTEL·LECTUAL QUE HI DEDICÀ TOTA LA VIDA. AQUEST HISTORIADOR VA TENIR UNA ESTRETA RELACIÓ AMB LES PITIÛSES, EN ESPECIAL, ELS ÚLTIMS VINT ANYS DE LA SEUA VIDA

Massot, a la esquerra, amb Miquel Costa i Fanny Tur a Eivissa. JUAN A. RIERA

L'escriptor a la presentació d'un llibre a Eivissa. VICENT MARÍ

tre els mesos d'agost i de setembre de 1928 per Baltasar Samper i Ramon Morey. I amb referència a aquest valuós material folklòric, cal apuntar la tasca que desenvolupa Isidor Marí que des de 2017 va publicant 'L'Obra del Cançoner a les Pitiüses (1928)' amb els materials inèdits de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya i estructurats amb un volum per a cada municipi de les nostres illes.

Massot va ser l'ànima de les IV Jorna-

des d'Intercanvi Cultural organitzades per la Societat Verdaguera, per l'Institut d'Estudis Catalans i per la Societat Catalana de Llengua i Literatura (Massot n'era el vicepresident), celebrades a Eivissa l'octubre de 2008, amb diverses activitats, visites. Les conferències varen pronunciades per Joan Veny, 'El dialecte eivissenc'; Marià Torres (aleshores conseller de Cultura del Consell Insular d'Eivissa), 'La literatura popular eivissenca'; Joan Mas Vives La

roda del temps i dels sentiments en la poesia de Marià Villangómez: Els dies i L'any en estampes', i Felip Cirer, 'Jacint Verdaguer i Isidor Macabich'.

ELS ESTUDIS SOBRE FULGENCI TORRES MAYANS

Va ser l'editor i prologuista de 'Fulgenci Torres Mayans. Diaris d'un abat-bisbe d'Austràlia (Roma-Nova Núrcia 1900-1914)', publicat el 2011. Sobre aquest fins aleshores

poc conegut personatge eivissenc del qual va obrir camins inèdits. Torres Mayans va ser monjo benedictí, com el mateix Massot, abat nullius de Nova Núrcia i bisbe titular de Dorilea (1910-1914). El 8 d'agost de 1925 el seu retrat va ser col·locat a la galeria d'eivissencs il·lustres de l'Ajuntament, amb una laudatio d'Isidor Macabich que inclogué una extensa biografia.

PASSA A LA PÀGINA SEGÜENT ►

► VE DE LA PÀGINA ANTERIOR

Relacionat amb aquest personatge, cal dir que quan sabé que cercàvem un redactor per a la veu del bisbe Torres Mayans a l'Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera, Massot s'oferí per enviar-nos la corresponent veu.

Com a director de la revista Randa, revista que va fundar el 1975 i dedicada a la història i cultura de les Illes Balears, sempre va tenir les Pitiüses en els índexs de l'obra; des del ja llunyà 1977 quan publicà l'aclaridor treball 'Aproximació a l'estudi del dialecte eivissenc' de Joan Veny i Clar, sempre hi ha treballs relacionats amb les Pitiüses. El 2013 publicà el número 71, coordinat per Fanny Tur Riera, amb el títol 'Eivissa, de la prehistòria a l'actualitat', amb deu treballs d'autors ben diversos. El 2018 dedicà el número 79 exclusivament a l'illa de Formentera, amb un total de 200 pàgines amb set importants aportacions, número que va ser coordinat per Esperança Marí Mayans.

La revista que va dirigir Serra d'Or, diversos espais dedicats a les Pitiüses, però cal destacar el número 553, presentat el març de 2006; portava un dossier sobre les nostres illes amb el títol de 'Notícia d'Eivissa i Formentera'. El 2007 va promoure un número extraordinari dedicat a Formentera, exemplar que fou presentat a aquella illa pel pare abat Josep Maria Soler i Canals. Aquest viatge fou aprofitat per fer la presentació del llibre 'Arxiu de l'església de Portmany', de Marià Torres i com tots, editat per Miquel Costa.

► Editor

Era fundador i director de Publicacions de l'Abadia de Montserrat, que és l'editorial més antiga d'Europa que encara funciona. Té més de seixanta col·leccions i un catàleg que supera els tres mils títols publicats. Dins del catàleg de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat hi trobam un volum ben interessant dedicat a l'antropòleg eivissenc Àngel Palerm Vich, titulat 'Història i Antropologia a la memòria d'Àngel Palerm' publicat el 1984. Volum coordinat per Neus Escandell i Ignasi Terradas, amb una trentena d'articles; la més completa biobibliografia d'aquest antropòleg format a Mèxic. Entre els treballs publicats destaquen els dels pitiusos Vicent Serra Ferrer, Enric Fajarnés Cardona i la pròpia Neus Escandell, amb una biografia de la joventut de Palerm, amb notes sobre el moviment anarquista a Eivissa i els primers dies de la Guerra Civil a l'illa.

Si la relació entre el pare Massot i les Pitiüses començava d'una manera circumstancial amb la petició de fer la presentació d'un llibre d'una editorial local com és l'Editorial Mediterrània-Eivissa, ara Miquel Costa Editor, que amb tant d'encert dirigeix Miquel Costa i també fins fa poc, la

IV Jornades d'Intercanvi Cultural organitzades per la Societat Verdaguer a Eivissa els dies 10-12 d'octubre de 2008. El primer a la dreta és el pare Massot, en companyia de Sandra Mayans, regidora de Cultura de l'Ajuntament d'Eivissa; Ricard Torrens, president de la Societat Verdaguer i el conferenciant.

Josep Massot a Eivissa.

MOISÉS COPA

L'homenatge al monjo, historiador i editor

► Portada i invitació de la presentació a Eivissa del llibre Miscel·lània pare Massot, coordinat per Jordi Manent i amb articles dels eivissencs Isidor Marí, Fanny Tur, Miquel Costa i Felip Cirer, presentat el novembre de 2021. Publicació que se li oferí amb motiu dels cinquanta anys d'ordenació sacerdotal, cinquanta com a director de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat i el seu vuitantè aniversari.

sempre recordada Lina Fiol. Aviat aquell primer contacte va esdevenir en un lligam d'amistat i sempre que se li va demanar la seua col·laboració, no va dubtar en fer tot el que estigués en les seues mans. Era molt conscient que un petit editor d'una illa remota que realitzava la seua tasca com un servei a la llengua i a la cultura pròpia, necessitava de l'ajuda de tots i el pare Massot, com a responsable durant els últims cinquanta anys de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat, ho sabia molt bé. No debades dirigeix l'editorial més antiga d'Europa i la mostra més fea d'aquesta amistat és que quan se celebrà el

20è aniversari de la fundació de l'Editorial Mediterrània-Eivissa, l'any 2011, volgué venir acompanyat del pare abat Josep Maria Soler.

VA SER UN AUTÈNTIC AMBAIXADOR DE LES PITIÜSES A MONTSERRAT

Massot també va estar un autèntic ambaixador de les Pitiüses a Montserrat. Multitud d'illencs han acudit al santuari i tots han estat acollits a l'hospitalitat del monjo; des de les més altes autoritats pitiuses fins a l'anònim devot que anava a implorar la intercessió de la Mare de Déu Negra. Recordem que una imatge de la Mare de Déu de Montserrat es troba en la majoria de les esglésies rurals de les Pitiüses.